

SPEKTAKULARNE VINARIJE RIOJE

V I N O

Tekst: VELIMIR CINDRIĆ

NAŠ JE STALNI SURADNIK POSJETIO RIOJU, REGIJU NA SJEVERU ŠPANSKOLSKJE, POZNATU NE SAMO PO ODLIČNIM VINAMA, VEĆ I PO UISTINU FASCINANTNIM VINARIJAMA, SVOJEVRSNOM PARKU SUVREMENE ARHITEKTURE

Dok izlazimo iz zelenog tunela brajde i prilazimo vinariji Marques de Riscal u španjolskoj vinorodnoj pokrajini Rioja, iza tog starog zdanja ukazuje se začudni modernistički hotel kojeg je osmislio slavni američki arhitekt Frank Gehry. Ta višebojna građevina s fasadom od valovitih ploča titana danas je najfascinantnija zgrada u Rioji, regiji poznatoj po revolucionarnom modernizmu njezinih vinarija.

I sasvim je logično da je Riscal odabrao radikalnog arhitekta za projekt svog širenja koji je započeo prije desetljeće i pol, jer je tijekom više od 150 godina povijesti te vinarije ona uvijek bila vizionarskim predvodnikom i pioninom među bodegama Rioje.

I druge su vinarije slijedile njezin primjer, pa je Gehryjevo djelo, smješteno nešto izvan ruralnog srednjovjekovnog mještašca Elciego, s 43 sobe, ogromnim Caudalle Vinotherapie toplicama i Michelinovom zvjezdicom nagrađenim restoranom koji vodi mladi modernistički chef Juan Bautista Peñas, brzo dobilo slične rivale u toj regiji.

I DOK TAKVA ARHITEKTONSKA ZDANJA DOBIVAJU pohvale stručne kritike, a groze ih se lokalni stanovnici, vinarije poput Marquis de Riscal itekako imaju svoju računicu. Kad bi otpлата tog konkretnog projekta ovisila

samo o popunjenosti hotela, naravno da bi trebalo pričekati kakvih 500 godina. No, zašto je onda uopće Riscal krenuo u hotelijerski posao, pitate se?

Sigurno ne da bi potaknuo lokalni turizam, već da bi prodao više vina. Jer više se vina danas može prodati samo novim imidžem i novom dinamikom. Naime, kad gost odlazi iz tog hotela zadovoljan, nerijetko kupuje nekoliko sanduka vina, i ono najvažnije – priča o doživljaju svojim prijateljima.

UKRATKO, BRAK VINARIJA RIOJE I VODEĆIH

arhitekata svijeta prisutan je kao sjajan alat za brendiranje i temelj velikog poslovnog uspjeha. Treba samo pogledati primjere Ysiosa u Guardiji, Baigorrija u Samaniegu te Viña Real i López de Heredia Vina Tondonia u Haru, koji su dizajn svojih novih centara za posjetitelje i kušaonice povjerali imenima poput Santiaga Calatrave, Iñakija Azpiazu, Philippea Mazièresa i Zaha Hadid (vidi okvir).

No, vratimo se u Marques de Riscal, gdje je Don Guillermo Hurtado de Amézaga 1858. započeo modernizaciju lokalnog vinogradarstva prema uzoru na francuski Medoc.

Don Guillermo je u Elciegu posjedovao vinograde i vinariju, ali je živio u Bordeauxu, odakle je u Rioju doveo Jeana Pineaua, vinara iz tamošnje vinarije Chateau Lanessan.

Arhitektonska tura vinarijama Rioje

López de Heredia Vina Tondonia

Viña Real

Bodegas Juan Alcorta

Bodegas Darien

Compañía Vinícola del Norte de España

Niti jedna druga vinorodna regija u svijetu ne nudi fascinantniju mješavinu odvažne suvremene arhitekture i povijesnih vinograda od Rioje. U regiji sveprisutne srednjovjekovne povijesti i rustičnih pejzaža, kontrast avangardne arhitekture vinarija jednostavno je spektakularan.

Radi se o svojevrsnom povijesnom parku suvremene arhitekture u kojem rade najpoznatiji arhitekti svijeta. Osim u tekstu opisanim primjerima Franka Gehryja, Santiaga Calatrave i Iñakija Azpiazu, Rioja obiluje i drugim biserima suvremene vinarske arhitekture, vrijednim zasebne ture. Evo još nekoliko najpoznatijih primjera:

Pineau i Amézaga eksperimentirali su s različitim bordoškim sortama i uporabom bačava te izgradili novu vinariju. Prve boce koje su iz nje izašle nosile su oznaku berbe 1862., a vinarija je u sljedećih pet godina počela knjižiti sve važnije nagrade, a potom stjecati i međunarodni ugled.

Do kraja stoljeća vino Marques de Riscal postalo je prvo nefrancusko koje je osvojilo Diplome d'Honneur na izložbi u Bordeauxu, dok ga je na Bečkom sajmu otkrio i sam španjolski kralj Alfons XII., te Riscal proglasio dvorskim dobavljačem vina.

DANAS JE RISCAL NAJSTARIJA I NAJMODERNIJA

vinarija u Rioji. Iznad zemlje, Grad vina s Gehryjevim hotelom kao glavnom atrakcijom, privlači više od 80 000 posjetitelja godišnje, dok isti broj ljudi pohodi i podrum vinarije, poznat od milja kao „Katedrala“. Tu nepregledni, paučinom pokriveni tuneli čuvaju boce svih godišta Marques de Riscala, od 1862. do danas.

Vinarija, koju domaćini vole zvati Chateau Riscal, i danas njeguje svoje povijesne veze s Francuskom, ali je velikim dijelom oslonjena na španjolsku crnu sortu tempranillo te uglavnom usredotočena na promociju velikog *terroirea*, i to putem proizvodnje vina od grožđa s pojedinih, privilegiranih položaja (*single vineyards*). Bodega posjeduje oko 500

LÓPEZ DE HEREDIA VINA TONDONIA, HARO

(ARHITEKTA:
ZAHA HADID)

Ugledna bitanska arhitektica i dizajnerica iračkog podrijetla zaslužna je za spoj tradicije i inovacije u najstarijoj vinariji gradića Haro (glavni grad podregije Rioja Alta). Njezina otvorena kušaonica i trgovina vinarije, u obliku boce, vrlo estetski kombinira vino, prirodu i arhitekturu. Zanimljivo je da se u prostoriji nalazi i bar koji je Heredijin pradjed postavio na Svjetskoj izložbi u Bruxellesu 1910.

VIÑA REAL, GUARDIA

(ARHITEKT:
PHILIPPE MAZIERE)
Istočno od mjesta Guardia (podregija Rioja Alavesa), vinarija Viña Real „izlaže“ viziju francuskog arhitekta na temu „vinarstvo 21. stoljeća“. Unutar građevine

u obliku bačve, koja se izdiže 17,5 metara iznad staklenoga poda, divovska mehanička ruka prebacuje prešano grožđe u 72 posude od nehrđajućeg čelika, dok dva velika tunela urezana u brdo čuvaju 22 000 bačvica vina tipa *crianza*.

BODEGAS JUAN ALCORTA, LOGROÑO

(ARHITEKT:
IGNACIO QUEMADA)
Smještena u samom središtu La Rioje, ova vinarija, zamišljena na crtačem stolu sasebastijanskog arhitekta (autor poznatog projekta Tehnološkog parka u tome gradu), ponosi se proizvodnim procesom sličnom onom vinarije Baigorri, u kojem se grozdovi pomiču isključivo gravitacijskom silom, bez uporabe tlaka i crpki bilo koje vrste, dakle bilo čega što bi moglo naškoditi vinu.

BODEGAS DARIEN, LOGROÑO

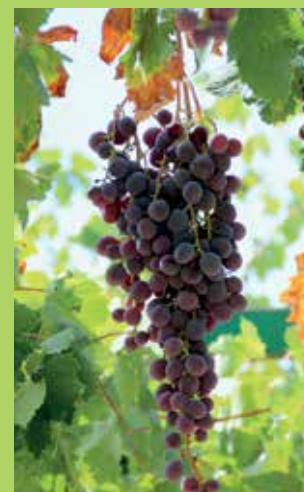
(ARHITEKT: JESUS
MARINO PASCUAL)

Već prvi pogled na vinariju promatrača navodi na zaključak da je poznati lokalni arhitekt iz mjesta Logroño inspiraciju crpio iz pogleda na vinograde. Dizajn vješto spaja delikatnu strukturu kraljolika, praktičnu funkcionalnost, održive izvore energije i najnoviju vinarsku tehnologiju.

COMPAÑÍA VÍNICOLA DEL NORTE DE ESPAÑA, HARO (ARHITEKT: ALEXANDRE GUSTAVE EIFFEL)

Dvadeset godina po osnutku vinarije (1879.), arhitektonski biro legendarnog arhitekta dizajnirao je novi podrum. Inovativna konstrukcija podruma možda nije suvremena, ali je modernistička i predstav-

lja novi oblik potporne konstrukcije – umjesto uobičajenih stupova koji drže strop, od zida do zida protežu se metalne rešetke. Rezultat je otvoreni prostor koji značajno unaprijeđuje mogućnosti premiještanja bačava unutar podruma, za potrebe lakšeg slaganja, održavanja i praćenja vina u procesu njegova odležavanja u bačvama.

hektara prvoklasnih vinograda, sve u okolici Elciega, koji se ubrajaju u najbolje u području Rioja Alavesa.

Single vinyard vina započinju Finca Torreom, vinom moderna stila (90% sorta tempranillo), nastavljaju markom Baron de Chirel (od grožđa najstarijih čokota tempranilla i caberneta) koja se proizvodi samo u najboljim godinama, i to u limitiranoj seriji, dok je zaštitno *cuvée* vino vinarije, koje nosi ime Frank Gehry (100% tempranillo, 22 mjeseca odležano u bačvama od francuske hrastovine), osmišljeno 2001., posvećeno velikom arhitektu. To je vino ultra-ekskluzivno i do sada je u prodaju puštena samo jedna berba (2001.) te, naravno, odmah rasprodano.

VINO BARON DE CHIREL PROIZVODI SE OD GROŽĐA

iz tri hektara velikog vinograda Las Tapias, s čokotima starim pola stoljeća, koji daju grožđe jedinstvene boje, mirisa i okusa. Radi se o vinu staroga kova – iz starih vinograda, niskih prinosa, prirodne zrelosti i koncentracije. Naravno da se domaćini ponose svim svojim vinima, ali baš Baron de Chirel drže perjanicom, koja slavi dugovječnost svih Riscalovih vina, kao i inovativnost i modernitet vinarije za 21. stoljeće.

Nakon posjeta trebalo nam je samo desetak minuta vožnje do našeg sljedećeg odredišta – vinarije Ysios, još jednog arhitektonskog djela koje oduzima dah, a iz kojega također stižu prestižna vina. Horizontalna valovita struktura, koju je osmislio valencijanski arhitekt Santiago Calatrava, jednako oduševljava promatrača, koliko je i funkcionalna.

Ta zgrada tekuće drvene konture s lakoćom se stapa s podnožjem planinskog lanca Sierra de Cantabria, ponajviše zahvaljujući činjenici da je Calatrava također i slikar i skulptor. Vinarija je ime dobila prema dva egipatska božanstva, Izidi i Ozirisu, a kupila ju je jedna velika kompanija specijalizirana za pića, s namjerom da ju pretvori u najavangardniju vinariju u regiji, ali ujedno i vrlo profinjenu, koja je imala posta-

BRAK VINARIJA RIOJE I VODEĆIH ARHITEKATA SVIJETA PRISUTAN JE KAO SJAJAN ALAT ZA BRENDIRANJE I TEMELJ VELIKOG POSLOVNOG USPJEHA

ti predvodnikom lokalnog vinarskog pokreta 21. stoljeća. Zamišljeno – učinjeno.

Vinarija Bodegas Ysios nikla je 2001. na jednom od prirodno najljepših mjesta podregije Rioja Alavesa, dijelu baskijske zajednice Bizkaia. Calatrava se pobrinuo za projekt vinarije i nadgledao izvedbu do posljednjeg detalja, osiguravši tako impresivan prostor koji dizajnerski primjereno udomljava nova, inovativna vina.

Ta vina nastaju od grožđa s najboljih čokota iz ponajboljih vinograda u Rioji, u posjedu same vinarije, s čvrstim pogledom do duboko u 21. stoljeće. Čitav koncept objedinjuje tisućljetnu vinogradarsku i vinarsku tradiciju kraja i futurističku viziju vina neslućene kvalitete, s minimalističkim i selektivnim vinifikacijskim i procesima njegovanja vina. Upravo ti postulati najbolje odražavaju karakter Ysiosa i njegovih suvremenih „reserva“ koje se ponose sjajnom ravnotežom voćnih nota i paljenoga drva.

BODEGAS YSIOS POSJEDUJE 80 HEKTARA VINOGRADA

zasadenih 35 godina starim čokotima tempranilla, koji uvelike ovise o takozvanom „efektu Sierra de Cantabria“, što vinograde Rioje čuva od utjecaja Biskajskog zaljeva. To gorje s vrhuncima iznad 1300 metara čini bioklimatsku barijeru te

Bodegas Ysios

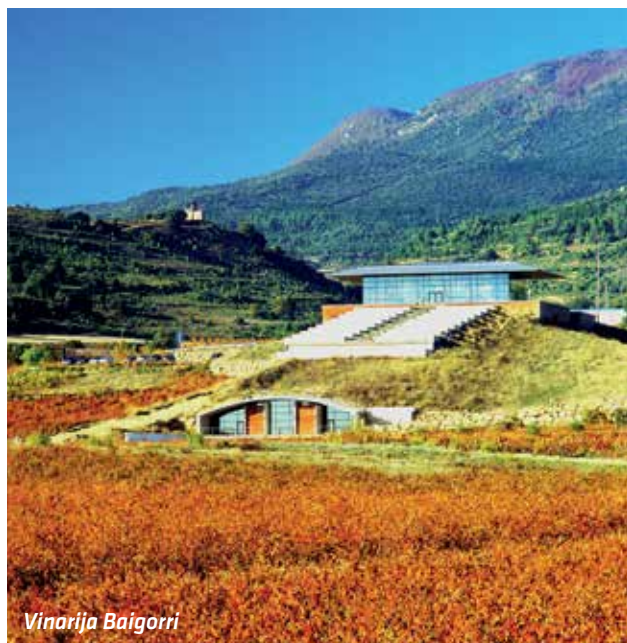
regiju štiti od hladnoće i vlage sjeverozapadnih vjetrova, dok terasasti vinogradi u njegovu podnožju uživaju svu blagodat sunčanih zraka uz rijeku Ebro.

Ysios nudi više vrsta vina – prije svega svoju prestižnu Reservu, ali i nekoliko posebnih vinskih serija, nastalih u suradnji s kompanijama iz modne industrije, kulturnim institucijama i imenima iz gastronomskog sektora. No baš je Reserva paradno vine te kuće, atraktivne crvene boje višnje, elegantno i intenzivno, s naglašenim aromama tamnog voća i velike kompleksnosti.

Našu jednostavnu turu područjem Rioja Alavesa završili smo, nakon dodatnih desetak minuta vožnje, u vinariji Baigorri, nedaleko mjesta Samaniego. Laik će se zapitati gdje je tu uopće vinarija, s obzirom da se na platou, s kojega se pružaju nepregledni pogledi na vinograde, nalazi samo „staklena kutija“, dakle točno onako kako lokalci tepaju toj vinariji.

No, ISPOD TE STAKLENE KUTIJE, NA KOJOJ JE VELIKO, ponosno ispisano ime Baigorri, nalazi se čitav jedan originalni sustav vinarije na sedam razina i 30 metara dubine, proizvodni proces osmišljen na temelju uporabe gravitacije i poštivanja okoliša. Rezultat je prekrasan sklad arhitekture i prirode, nastao prema zamisli poduzetnika Jesúsa Baigorrija i baskijskog arhitekta Iñakija Aspiazua, koja sve vraća na tradicionalni sustav zakona gravitacije, da bi se izbjegla uporaba crpki, kanala i slične tehnologije koja može oštetiti grožđe te vrhunske, probrane grozdove savršeno očuvane za proces fermentacije.

Posjetitelj u staklenu kutiju, okruženu vodom, ulazi preko mosta i odjednom se nađe na savršenu vidikovcu s kojeg puca pogled na nepregledne vinograde, Samaniego i planinski lanac Sierra de Cantabria. To je ujedno i polazišna točka za posjet vinariji, koji započinje na recepciji s trgovinom, kat ispod, odakle se može vidjeti čitav proizvodni prostor u

nižim razinama – prijem i selekcija grozdova, fermentacija u tankovima, prešanje i, na koncu, prostorija s bačvama, odvojeni prostor s idealnim uvjetima za njegovanje vina.

No, Baigorri nije samo parada dizajna, već i stalni dobitnik najviših priznanja za svoja vina. Bodegas Baigorri, naime, savršeno portretira novi stil Rioje koji ne odbacuje tradiciju u potpunosti. Radi se o relativno novome proizvođaču, utemeljenom 2000., nakon dvije godine koliko je trajala izgradnja vinarije.

Prva berba vina Baigorri nosila je oznaku 2002., a samo pet godina poslije Jesús Baigorri i njegovi partneri prodali su vinariju. Novi vlasnici imali su jasnu viziju i dobro poznavali vinarski posao. Počeli su kupovati vinograde, kojih danas posjeduju više od 60 hektara, te uspostavili mrežu od deset stalnih vinogradara-dobavljača.

Među vinima se ističe Baigorri Reserva (100% tempranillo od grožđa s čokota starih pola stoljeća), elegantno, moderno vino Rioje, voćno i s mnogo začina, koje više odražava uvjete u kojima zrije grožđe negoli odležavanje u drvetu (tijelo i punoća su u drugome planu).

Baigorri Belus (70% mazuelo, 30% tempranillo i garnacha), vino odležano u bačvama od 600 litara, dobro odražava baskijski izraz „belus“ (baršun), jer su mu tanini meki, a okus podsjeća na višnju. Baigorri Garnacha je vino od grožđa koje zrije na većoj nadmorskoj visini (850 m), pa nema toliko alkohola, ali je puno finih detalja. Najprestižnije vino vinarije zove se De Garage (100% tempranillo), od grožđa s čokota starijih od 60 godina i odležano 24 mjeseca u *barrique* bačvicama. Zanimljivo je da mu ime potječe iz doba kada vinarija još nije bila izgrađena i kada je nastajalo u jednoj iznajmljenoj garaži.

Stara izreka kaže da jedino oni koji u podrumu nemaju vina mogu bez arhitekture. U današnjem svijetu, inovativna arhitektura s potpisom, prosvijećenim vinarima jednostavno daje veliku prednost na bespoštedno konkurentskom tržištu. Arhitektura prodaje vino? Da, ali samo vrhunsko. U Rioji to dobro znaju. ☼

